

Birleşmiş Milletler ve Gazze'deki Soykırım: Kurumsal Güvenilirliğin Yeniden İnşası İçin Hukuki Yollar

2025 yılının sonuna gelindiğinde, Gazze'deki devam eden soykırım 21. yüzyılın belirleyici ve en yıkıcı krizi haline geldi. İsrail'in askeri operasyonlarının uzun süreli ve sistematik niteliği — sivil altyapının yok edilmesi, gıda, su ve tıbbi yardımın engellenmesi ve sivillerin toplu katledilmesiyle karakterize edilen — uluslararası hukuk düzeninin derin bir yeniden değerlendirilmesini tetikledi.

1. Gazze'deki Soykırımı Tanıyan Devletler ve Kuruluşlar

Hükümetler, hükümetlerarası kuruluşlar, BM mekanizmaları ve sivil toplum örgütlerini kapsayan genişleyen uluslararası konsensüs, İsrail'in Gazze'deki eylemlerini **1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi** uyarınca **soykırım** olarak tanımaktadır. Bu çerçeve, yalnızca retorik bir kınama değil, sözleşme yükümlülüklerine, mahkeme işlemlerine ve yetkili soruşturma bulgularına dayalı bir hukuki sınıflandırmayı yansıtmaktadır.

Aşağıdaki liste, İsrail'in Gazze'deki eylemlerini resmi olarak **soykırım** olarak adlandıran veya bu bağlamda *Soykırım Sözleşmesini* uygulayan devletleri, hükümetlerarası kuruluşları ve kurumları belirlemektedir:

- **Güney Afrika Cumhuriyeti** — *Soykırım Sözleşmesi'nin Uygulanması (Güney Afrika - İsrail)* davasında soykırım suçlamasıyla Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) dava açtı (29 Aralık 2023); UAD, geçici tedbirler aşamasında soykırım iddialarını "makul" buldu (26 Ocak 2024).
- **Türkiye** — Güney Afrika'nın soykırım davasına destek için UAD'ye resmi müdahale etti (7 Ağustos 2024).
- **Brezilya** — Devlet Başkanı Lula, İsrail'in Gazze'deki eylemlerini "soykırım" olarak defalarca nitelendirdi (18 ve 26 Şubat 2024; 8 Haziran 2025).
- **Kolombiya** — Devlet Başkanı Gustavo Petro, İsrail'in kampanyasını "soykırım" olarak kamuoyu önünde nitelendirdi (1 Mayıs 2024; 30 Ağustos 2025; BM Genel Kurulu konuşması 23 Eylül 2025).
- **Suudi Arabistan** — Veliyaht Prens Muhammed bin Selman, İsrail'in kampanyasını "soykırım" olarak nitelendirdi (11 Kasım 2024).
- **Pakistan** — Dışişleri Bakanlığı basın toplantıları ve açıklamaları "Gazze'deki soykırımı" defalarca dile getirdi.
- **Malezya** — Dışişleri Bakanlığı açıklamaları İsrail'in eylemlerini doğrudan "soykırım" olarak tanımladı (2025'te çok sayıda açıklama).

- **Endonezya** — Dışişleri Bakanlığı açıklamaları İsrail'in Gazze'deki eylemlerini kınarken "soykırım" terimini kullandı (Ağustos 2024).
- **Honduras** — Hükümet "soykırım" olarak nitelendirdiği şeyi kınadı ve büyükelçisini geri çekti (Ekim 2023).
- **Bolivya** — Güney Afrika'nın soykırım davasına destek için UAD'ye müdahale beyanı sundu; resmi belgeler sorunu Soykırım Sözleşmesi açısından formüle etti (Ekim 2024).
- **İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)** — Gazze'ye yönelik saldırıyı "toplu soykırım" olarak nitelendirdi (Aralık 2023), daha sonra BM soykırım soruşturma bulgularını memnuniyetle karşıladı (Eylül 2025).
- **Arap Körfez İşbirliği Konseyi (GCC)** — Zirve bildirisi İsrail'in Gazze'deki suçlarını "soykırım ve etnik temizlik gündeminin bir parçası" olarak kınadı (1 Aralık 2024).
- **BM Bağımsız Uluslararası Soruşturma Komisyonu (COI)** — İsrail'in Gazze'de soykırım işlediğini belirledi (rapor 16 Eylül 2025'te yayımlandı).
- **BM İsrail Uygulamaları Özel Komitesi** — İsrail'in Gazze'deki savaş yöntemlerinin "soykırım özelliklerine uygun" olduğunu belirledi (14 Kasım 2024).
- **Uluslararası Soykırım Araştırmacıları Derneği (IAGS)** — Üyelerin kararı (31 Ağustos 2025) İsrail'in Gazze'deki eylemlerinin soykırımın hukuki tanımına uyduğunu belirtti; geniş çapta haber oldu.
- **Amnesty International** — 2025'te çok sayıda açıklama İsrail'in Gazze'de soykırım işlediğini, açlığı yok etme yöntemi olarak kullandığını iddia etti.
- **Human Rights Watch (HRW)** — 179 sayfalık rapor (19 Aralık 2024) "soykırım eylemleri" ve kasıtlı mahrum bırakma politikasıyla bağlantılı yok etme (insanlığa karşı suç) belirledi.
- **ECCHR (Avrupa Anayasa ve İnsan Hakları Merkezi)** — Resmi hukuki pozisyon (10 Aralık 2024) İsrail'in Gazze'de soykırım işlediğini belirtti.
- **B'Tselem (İsraili insan hakları örgütü)** — 2025 raporu *Bizim Soykırımımız* İsrail'in Gazze'de soykırım işlediğini belirledi.
- **İsrail İnsan Hakları İçin Doktorlar (PHRI)** — 2025 raporunda İsrail'in soykırım işlediğini belirledi (Amnesty tarafından özetlendi).
- **FIDH (Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu)** — İsrail'in eylemlerini soykırım olarak defalarca tanımladı ve devletleri sözleşme uyarınca harekete geçmeye çağırdı.
- **DAWN (Arap Dünyası İçin Demokrasi Şimdi)** — Örgüt açıklamaları Gazze'deki devam eden soykırımı defalarca dile getirdi.
- **Al-Haq** — İsrail'in davranışını doğrudan soykırım olarak formüle eden kayıt ve savunuculuk yürütüyor; UAD emirlerine atıf yapıyor.
- **Euro-Med İnsan Hakları İzleme Örgütü** — Çok sayıda yayın İsrail'in kampanyasını doğrudan soykırım olarak nitelendirdi (HRW belgelerinde alıntlandı).
- **Medico International** — Gazze'deki soykırım çerçeveleriyle ilgili savunuculuk ve analiz (2025 özellikleri ve röportajlar).

Bu konsensüsün eşi görülmemiş kapsamı — Küresel Güney ve Kuzey'den aktörleri kapsayan ve devlet, kurumsal ve akademik sınırları aşan — sorumluluk ve önleme konusundaki uluslararası anlayışta bir değişimi simgeliyor. Savaş sonrası dönemde ilk kez çok sayıda egemen devlet *Soykırım Sözleşmesini* aktif ve devam eden bir soykırıma karşı uyguluyor ve Uluslararası Adalet Divanı'nda önemli usuli ilerleme kaydediyor.

2. BM'nin Soykırımı Önleme Yükümlülüğü

Devletler, hükümetlerarası kuruluşlar ve BM mekanizmalarının ortak bulguları — İsrail'in Gazze'deki devam eden kampanyasının soykırım teşkil ettiği — yalnızca ahlaki sorunlar yaratmakla kalmıyor, **BM'nin soykırımı önleme konusundaki kolektif sorumluluğunu tetikleyen güvenilir ve acil bir hukuki risk** oluşturuyor. **BM Şartı'nın 1, 2(2) ve 24. maddeleri** uyarınca Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve uluslararası hukukun temel ilkelerine saygının sağlanması için **hızlı ve etkili önlemler alma hukuki yükümlülüğüne** sahiptir.

Soykırım Sözleşmesi soykırımı önleme ve cezalandırma konusunda *erga omnes* yükümlülük getirir ve zorunlu bir normu (*jus cogens*) yansıtır.

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948)

- **Madde I:** "Taraflar, soykırımın... uluslararası hukuka göre bir suç olduğunu ve bunu önleme ve cezalandırma taahhüdünde bulunduklarını teyit ederler."

Bosna-Hersek - Sırbistan ve Karadağ davasında (2007) **Uluslararası Adalet Divanı** soykırımı önleme yükümlülüğünün "bir devletin soykırım işleme ciddi riskinin varlığını bildiği veya normalde bilmesi gerektiği anda" ortaya çıktığını hükmetti.

UAD, Bosna - Sırbistan (karar, 26 Şubat 2007)

- "Bir devletin önleme yükümlülüğü ve buna karşılık gelen harekete geçme yükümlülüğü, devletin soykırım işleme ciddi riskinin varlığını bildiği veya normalde bilmesi gerektiği anda ortaya çıkar."

Dolayısıyla, soykırımın güvenilir kanıtları ortaya çıktığında — UAD'nin geçici tedbirleri, BM soruşturma mekanizmaları ve çok sayıda devlet ve insan hakları kuruluşunun bulguları tarafından belirlendiği üzere — Konsey ve özellikle **daimi üyeler**, bunu önlemek için harekete geçmekle hukuken yükümlüdür. **Konsey'in uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki birincil sorumluluğu** (Şart'ın 24(1). maddesi) ve tüm üyeler adına kolektif hareket etme benzersiz yeteneği göz önünde bulundurulduğunda, bu yükümlülük **Konsey üzerinde özellikle ağırdır**. Güvenilir aktörler — UAD'nin kendisi dahil — *soykırımın makul riskini* belirlediğinde, Konsey bunu önlemek için hukuken harekete geçmekle yükümlüdür.

3. Veto'nun Kötüye Kullanımı ve ABD'nin Rolü

1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi ve *BM Şartı*ndan kaynaklanan ezici kanıtlar ve zorunlu hukuki yükümlülüklere rağmen, Amerika Birleşik Devletleri, UAD'nin **Gazze'de makul soykırım** olarak nitelendirdiği şeyi durdurmaya yönelik Güvenlik Konseyi eylemlerini defalarca engelledi. Ekim 2023'ten bu yana Washington, ateşkes getirilmesi, insani erişimin kolaylaştırılması veya uluslararası insancıl hukuka uyulmasının talep edilmesi amacıyla hazırlanan karar taslaklarını **en az yedi kez** veto ederek engelledi. Her karar, **Genel Sekreter'in acil çağrılarını, İnsani İşler**

Koordinasyon Ofisi (OCHA) ve **BM Filistinli Mültecilere Yardım Ajansı (UNRWA)**'nın yanı sıra bağımsız soruşturma bulgularını yansıtıyordu, ancak tek bir daimi üyenin tek taraflı itirazı ile geçersiz kılındı.

Ekim 2023'te kullanılan ilk veto, İsrail'in Gazze'ye ilk bombardımanlarının ve sivil kayıpların kitlesel olarak başlamasının ardından acil insani ateşkes çağrısı yapan bir kararı engelledi. Takip eden vetolar — **Aralık 2023, Şubat 2024, Nisan 2024, Temmuz 2024, Aralık 2024 ve Mart 2025** — tutarlı ve kasıtlı bir modeli izledi. Konsey, Şart'ta tanımlanan uluslararası barış ve güvenliğin korunması sorumluluğuna uygun olarak her harekete yaklaştığında, ABD veto hakkını kullanarak **İsrail'i hesap vermekten korudu ve sivil hayatları korumaya yönelik kolektif eylemleri engelledi.**

4. Şart'ın Yorumu — Viyana Sözleşmesi Çerçevesi

Şart, tüm hükümlerin eşit normatif statüye sahip olduğu ve uyum içinde okunması gereken **tutarlı ve entegre bir hukuki çerçeve** teşkil eder. Maddeler arasında **iç hiyerarşi** yoktur; aksine her biri, Şart'ın 1 ve 2. maddelerinde ifade edilen genel amaç ve ilkeler ışığında sistematik ve teleolojik olarak — yani bağlamında anlaşılmalıdır. UAD ve BM'nin kendi hukuki organları tarafından defalarca teyit edilen bu sistematik yorum, Şart'ın tek ve bölünmez bir uluslararası yönetim aracı olarak işlev görmesini sağlar, izole yetkiler veya ayrıcalıklar kümesi olarak değil.

Viyana Sözleşmesi'nin (1969) yorum çerçeveleri **tamamen BM Şartına** uygulanabilir. Şart Sözleşme'den önce olsa da, onda kodlanan yorum ilkeleri Şart'ın hazırlanması sırasında zaten yerleşik **uluslararası teamül hukuku** idi ve o zamandan beri UAD içtihadında teyit edildi. Dolayısıyla Şart **iyi niyetle, amacı ve hedefi ışığında ve tutarlı ve entegre bir bütün** olarak yorumlanmalıdır.

Viyana Sözleşmesi (1969)

- **Madde 26 (Pacta sunt servanda):** "Yürürlükteki her anlaşma tarafları bağlar ve iyi niyetle yerine getirilmelidir."
- **Madde 31(1):** "Anlaşma, terimlere bağlamlarında ve anlaşmanın amacı ve hedefi ışığında verilen olağan anlamlara uygun olarak iyi niyetle yorumlanmalıdır."
- **Madde 31(3c):** "Taraflar arasındaki ilişkilerde uygulanabilir ilgili uluslararası hukuk kuralları... dikkate alınacaktır."

Dolayısıyla **Güvenlik Konseyi'ne verilen yetkiler**, veto dahil, Şart'ın *amacı ve hedefine* aykırı şekilde yorumlanamaz veya uygulanamaz.

5. Veto'nun Hukuki Sınırları

BM Şartı'nın 27(3). maddesi Güvenlik Konseyi daimi üyelerine veto hakkı verse de, bu yetki **mutlak değildir**. Şart'ın **amaç ve ilkeleri** (1 ve 24. maddeler) ve **iyi niyet** (2(2). madde) ile sıkı uyum içinde kullanılmalıdır. *Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki birincil sorumluluğu* taşıyan organ olarak Güvenlik Konseyi, bu yükümlülöklere uygun olarak işlevlerini yerine getirmekle hukuken yükümlüdür.

24(1). madde uyarınca Güvenlik Konseyi yetkilerini *tüm Birleşmiş Milletler üyeleri adına* kullanır. Bu temsili görev, tüm üyelere — ve özellikle **veto yetkisine sahip daimi üyelere** — Şart'ın temel amaçlarına uygun ve iyi niyetle hareket etme **güven yükümlülüğü** getirir. **1, 2(2) ve 24(2). maddelerle** birlikte okunduğunda 24(1). madde, veto'nun Konsey'in uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki kolektif sorumluluğunu bozmak için hukuken kullanılamayacağı ilkesini destekler.

Şart ayrıca veto'nun **27(3). madde** aracılığıyla açık usuli sınırlamalarını belirler; bu madde *anlaşmazlığın bir tarafının VI. Bölüm kapsamındaki kararlarda oy kullanmaktan kaçınması gerektiğini* belirtir. Bu hüküm, Konsey kararlarında tarafsızlık ilkesinin temel bir örneğidir. Bir daimi üye silahlı çatışmanın bir tarafına **önemli askeri, ekonomik veya lojistik destek** sağladığında, o üyenin **anlaşmazlığın bir tarafı** olduğu ve oy kullanmaktan **kaçınma hukuki yükümlülüğüne** tabi olduğu makul bir şekilde kabul edilebilir.

Birleşmiş Milletler Şartı

- **Madde 1(1):** “Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışa yönelik tehditlerin önlenmesi ve ortadan kaldırılması, saldırganlık veya diğer barış ihlallerinin bastırılması için etkili kolektif önlemler almak ve barışın ihlal edilmesine yol açabilecek uluslararası anlaşmazlık veya durumların adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun barışçıl yollarla çözülmesini veya uzlaştırılmasını sağlamak.”
- **Madde 2(2):** “Tüm üyeler, üyelikten doğan tüm hak ve ayrıcalıklardan yararlanabilmeleri için işbu Şart uyarınca üstlendikleri yükümlülükleri iyi niyetle yerine getirmelidir.”
- **Madde 24(1):** “Birleşmiş Milletler'in hızlı ve etkili eylemini sağlamak için üyeleri, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki birincil sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne devreder ve Konsey'in bu sorumluluktan doğan görevleri yerine getirirken onların adına hareket ettiğini kabul eder.”
- **Madde 24(2):** “Bu görevleri yerine getirirken Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler'in Amaç ve İlkelerine uygun hareket eder. Güvenlik Konseyi'ne bu görevleri yerine getirmek için verilen özel yetkiler VI, VII, VIII ve XII. Bölümlerde belirtilmiştir.”
- **Madde 27(3):** “VI. Bölüm ve 52. maddenin 3. paragrafı kapsamındaki kararlarda anlaşmazlığın bir tarafı oy kullanmaktan kaçınmalıdır.”

Özetle, Şart'ın **1, 2(2), 24(1)–(2) ve 27(3). maddeleri, Viyana Sözleşmesi'nin 31–33. maddelerine** uygun yorumlandığında, veto'nun sınırsız bir ayrıcalık değil, uluslararası topluluğa emanet edilmiş **koşullu bir yetki** olduğunu belirler. Bu yetkinin kötü niyetle, Şart'ın amaçlarına aykırı veya Konsey'in temel işlevlerini bozacak şekilde kullanılması **hakların kötüye kullanılması** ve **ultra vires** eylem teşkil eder. Böyle bir veto Şart kapsamında **hukuki geçerlilikten yoksundur** ve uluslararası düzeni yöneten zorunlu normlarla (*jus cogens*), özellikle **soykırımı önleme ve sivilleri koruma** ile ilgili olanlarla uyumsuzdur.

6. Uluslararası Adalet Divanı'nın Rolü

Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki sorumluluğu, Şart'ın **1 ve 24. maddelerinde** ifade edildiği üzere, kaçınılmaz olarak **uluslararası**

hukukun korunması ve uluslararası ilişkilerin istikrarını tehdit eden **zulümleri önleme** yükümlülüğünü içerir. Konsey'in yetkileri siyasi bir ayrıcalık değil, tüm üyeler adına kullanılan ve Şart'ın amaç ve ilkeleriyle sınırlı **hukuki bir emanettir**. Bir daimi üye veto'yu uluslararası hukukun ciddi ihlallerine — soykırım, insanlığa karşı suçlar veya Cenevre Sözleşmelerinin ciddi ihlalleri dahil — önleme veya yanıt verme önlemlerini engellemek için kullandığında, bu eylem **veto'nun kötüye kullanılması** ve Şart'a göre **ultra vires** teşkil eder.

Bu gibi durumlarda Uluslararası Adalet Divanı'nın yorumlayıcı rolü merkezi hale gelir. **36. madde** uyarınca Mahkeme, devlet üyeler tarafından Şart veya Soykırım Sözleşmesi'nin yorumu veya uygulanmasıyla ilgili anlaşmazlıklar kendisine sunulduğunda **ihtiyari yargı yetkisini** kullanabilir. Ayrıca **Genel Kurul** veya **Güvenlik Konseyi** ve diğer yetkili BM organları, veto'nun belirli bağlamlardaki hukuki sonuçlarını açıklığa kavuşturmak için **UAD Statüsü'nün 65. maddesi** ve **Şart'ın 96. maddesi** uyarınca **danışma görüşü** talep edebilir. Danışma görüşleri resmi olarak bağlayıcı olmasa da, Şart'ın **yetkili yorumunu** teşkil eder ve BM uygulamalarında belirleyici ağırlığa sahiptir.

Birleşmiş Milletler Şartı

- **Madde 96(1):** “Genel Kurul veya Güvenlik Konseyi herhangi bir hukuki sorunda Uluslararası Adalet Divanı'ndan danışma görüşü talep edebilir.”

Uluslararası Adalet Divanı (UAD) Güvenlik Konseyi kararlarını veya vetolarını **iptal etme** açık yetkisine sahip değildir, ancak **BM Şartı'nı yorumlama** ve bunun altında alınan eylemlerin **hukuki sonuçlarını belirleme** yetkisine sahiptir. Birleşmiş Milletler'in *baş yargı organı* olarak (Şart'ın 92. maddesi), Mahkeme hem *ihtiyari* hem de *danışma* işlevlerini yerine getirir ve Şart'ın yorumu, BM organlarının eylemlerinin yasallığı sorularını kapsar. Dolayısıyla, bir daimi üyenin veto'yu **kötü niyetle** veya Şart'ın amaç ve ilkelerine **ultra vires** olarak kullandığı belirlenirse, UAD prensipte böyle bir veto'nun **hukuken geçersiz** olduğunu ve ilgili karar taslağının **esasen kabul edildiğini** teyit edebilir.

Uygulamada bu tespit, Şart'a aykırı kullanılan veto'nun **hukuki geçerlilikten yoksun** kabul edilmesine olanak tanır ve Konsey'in ilgili kararı **esasen** kabul etmesine izin verir. Veto *ab initio* geçersiz kabul edilir — Konsey'in barış ve güvenlik koruma kolektif yükümlülüğünü iptal edemez.

7. BM Güvenilirliğinin Yeniden İnşası — Hukuk Yolu

Gazze'deki soykırım tarafından ortaya çıkarılan kriz, BM'nin felcinin kurucu metninin bir kusuru değil, **yorum ve uygulama** hatası olduğunu kanıtladı. Güvenlik Konseyi'nin harekete geçememesi — UAD ve kendi soruşturma mekanizmalarının makul soykırımı tanımasına rağmen — hukuki yetkilerin eksikliğinden değil, Şart'ın amaçlarına aykırı hareket eden bir daimi üyenin **veto'yu kötüye kullanmasından** kaynaklanıyor.

Şart'ın reformu çağrıları ahlaken ikna edici olsa da, **108. maddenin** değiştirilmesinin usuli imkansızlığında uzun süredir tıkanmış durumda; bu sistem ayrıcalıklarını korumakta en büyük çıkarı olanların rızasını gerektiriyor. Çözüm bu nedenle Şart'ı yeniden yazma gibi

ulaşılmaz bir görevde değil, **sözleşme hukuku ve Şart'ın kendi iç mantığına uygun yorumunda** yatıyor.

İlk ve en acil adım, **Uluslararası Adalet Divanı'ndan (UAD) 27(3). madde** uyarınca **veto'nun hukuki sınırları ve geçerliliği** konusunda **danışma görüşü** talep etmektir. Bu görüş Şart'ı değiştirmeyecek, ancak **Viyana Sözleşmesi (VCLT)** ve **zorunlu uluslararası hukuk normlarına** uygun olarak yorumlayacak ve veto'nun — Şart altındaki tüm yetkiler gibi — *iyi niyet, amaç ve hedef* ve *jus cogens* yükümlülükleri ile koşullu olduğunu teyit edecektir.

UAD'ye Çift Yol: Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi

BM Şartı'nın 96(1). maddesi ve **UAD Statüsü'nün 65. maddesi** uyarınca hem **Genel Kurul** hem de **Güvenlik Konseyi** *herhangi bir hukuki sorunda* Mahkeme'den danışma görüşü talep etme yetkisine sahiptir. Her yol, veto sınırlarının hukuki açıklığa kavuşturulması için ayrı ancak tamamlayıcı bir yöntem sunar.

Genel Kurul yolu açık ve güvenli bir rota sunar; böyle bir karar yalnızca basit çoğunluk gerektirir ve **veto'ya tabi değildir**. Bu, özellikle Güvenlik Konseyi'nin kendisi felç olduğunda veto'nun kapsam ve sınırlarının yargısal olarak açıklığa kavuşturulması için en erişilebilir ve usulen güvenli yöntemidir.

Ancak **Güvenlik Konseyi** de böyle bir görüş talep etme yetkisini korur. Burada soru, bir daimi üyenin veto'sunun Konsey'in kendi yetki sınırları hakkında hukuki danışmanlık aramasını engelleyip engelleyemeyeceğidir. **27(2). madde** uyarınca *Güvenlik Konseyi'nin usuli konulardaki kararları dokuz lehte oy ile alınır* ve **veto'ya tabi değildir**. Danışma görüşü talep eden bir karar — esas haklar veya bağlayıcı yükümlülükler getirmeyen — tamamen bu usuli kategoriye girer.

Birleşmiş Milletler Şartı

- **Madde 27(2):** "Güvenlik Konseyi'nin usuli konulardaki kararları üyelerin dokuz lehte oyu ile alınır."

Namibya önceliği (*S/RES/284 (1970)*) bu yorumu destekler: Konsey'in Güney Afrika'nın Namibya'daki varlığının hukuki sonuçları hakkında danışma görüşü talebi usuli karar olarak kabul edildi ve veto olmadan kabul edildi. Benzer şekilde, veto **sınırları** hakkında danışma görüşü talep eden bir karar, Konsey'in kendi usuli kararı olarak kabul edilecek ve devletlerin hak veya yükümlülüklerini etkileyen esas bir eylem olmayacaktır.

Dolayısıyla **Güvenlik Konseyi**, veto sınırları hakkında UAD'den danışma görüşü talep eden bir kararı **usuli oylama** olarak — yalnızca dokuz lehte oy gerektiren ve **veto'ya tabi olmayan** — hukuken kabul edebilir. Kabulden sonra **Uluslararası Adalet Divanı** talebi kabul edip etmeme kararını kendisi verecektir. Bunu yaparak Mahkeme, dolaylı olarak sorunun usuli olduğunu ve kendisine doğru şekilde sunulduğunu teyit etmiş olacak — böylece siyaset değil hukuk yoluyla veto sınırları sorununun yargı yetkisine girip girmediğini çözecektir.

Bu yol, **hiçbir daimi üyenin** Birleşmiş Milletler'in kurucu belgesinin hukuki yorumunu tek başına engelleyememesini garanti eder. Ayrıca Viyana Sözleşmesi'nin *effet utile* ilkesine saygı gösterir — her anlaşmanın amacı ve hedeflerine tam etki verecek şekilde yorumlanması gerektiği. Veto'nun kendi yasallığının hukuki açıklığa kavuşturulmasını engellemesine izin vermek, Şart'ın tutarlılığını ve uluslararası hukuki sistemin bütünlüğünü baltalayan mantıksal ve hukuki bir paradoks olurdu.

Hukukun Üstünlüğünün Yeniden Tesisi

Dolayısıyla hem **Genel Kurul** hem de **Güvenlik Konseyi**, UAD'den danışma görüşü talep etmek için hukuki ve tamamlayıcı yollara sahiptir. Genel Kurul yolu **usulen güvenlidir**; Güvenlik Konseyi yolu Şart ve sözleşme hukukuna göre **hukuken sağlamdır**. Her ikisi de aynı esas amaca ulaşır: **veto'nun soykırımı önlemeyi engellemek veya Birleşmiş Milletler'in amaçlarını bozmak için hukuken kullanılamayacağının açıklığa kavuşturulması**.

Bu süreç aracılığıyla örgüt, güvenilirliğini yeniden inşa etmede kritik bir adım atar — yetkilerinin güçten değil, uluslararası hukukun üstünlüğünden kaynaklandığını teyit eder. Hukukun üstünlüğü, siyasi ayrıcalıklar değil, BM'nin en güçlü organlarını bile yönlendirmelidir. Yalnızca bu ilkenin yeniden teyidiyle örgüt, kuruluş amaçlarını yeniden kazanabilir: *gelecek nesilleri savaş felaketlerinden kurtarmak*.

Sonuç

Birleşmiş Milletler'in güvenilirliği bugün derin bir yeniden değerlendirme içindedir. Gazze'de açığa çıkan soykırım, uluslararası hukuk düzeninin kırılma hatlarını ortaya çıkardı — ilgili normların yokluğunda değil, kurumlarının bunları uygulama konusundaki yetersizliğinde. *1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinde* kodlanan ve *jus cogens* normu olarak tanınan soykırım yasağı, istisnasız tüm devletleri ve tüm BM organlarını bağlar. Ancak örgütün barış ve güvenlik koruma ana organı, UAD'nin resmi bulgularına ve ezici kanıtlara rağmen veto'nun kötüye kullanılmasıyla felç olmuş durumdadır.

Bu felç uluslararası siyasetin kaçınılmaz bir özelliği değildir; **yönetim başarısızlığı** ve **hukuki emanete ihanettir**. Güvenlik Konseyi daimi üyeleri, yetkilerini Şart'ın 24(1). maddesi uyarınca tüm üyeler adına güven olarak tutarlar. Bu yetki mülkiyete dayalı değil, güvene dayalıdır. Veto devam eden soykırımı korumak veya insani korumayı engellemek için kullanıldığında, barışı koruma aracı olmaktan çıkar ve cezasızlık aracı haline gelir. Böyle bir kullanım **ultra vires** — Şart tarafından verilen yetkilerin ötesindedir — ve Şart'ın hem harfine hem ruhuna hukuken uyumsuzdur.

Sonuçta BM'nin meşruiyetini yeniden kazanma yeteneği, **kendi hukukunu uygulama** iradesine bağlıdır. Güvenilirliğin yeniden inşası yalnızca kararlar veya raporlar yayınlamak değildir; örgütü kuruluşunu haklı kılan ilkelere yeniden yönlendirmektir — barış, adalet, eşitlik ve insan hayatının korunması. Gazze'deki soykırım bu çağın mirasını yalnızca doğrudan dahil olan devletler için değil, tüm uluslararası sistem için belirleyecektir.

BM'nin güvenilirliği ve uluslararası hukukun kendisi bu seçimle belirlenir.

BM Genel Kurulu — Karar Taslađı

Bu karar taslağı iyi niyet ve gereklilikle sunulmakta, dünyanın büyük hukuki geleneklerinde yüzyıllar boyunca ifade edilen ilkeleri hatırlatarak, yetkinin dürüstlük, adalet ve hayata saygı ile kullanılması gerektiğini teyit etmektedir.

Herhangi bir üye devlet veya üye devletler grubu tarafından **Genel Kurul** aracılığıyla **veto sınırlarının BM Şartı'nın 27(3). maddesi** uyarınca açıklığa kavuşturulması için **hukuki ve yapıcı bir yol** izlemek isteyenler için **kolaylık ve kaynak** olarak sunulmaktadır; **Viyana Sözleşmesi** ve **1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin** yorum çerçevelerine uygun olarak.

Taslaklar emredici değildir ve **hiçbir mülkiyet hakkı** taşımaz. Herhangi bir devlet veya delegasyon tarafından uluslararası barış gereklilikleri ve BM amaçları ışığında **değiştirme, uyarlama veya genişletme** için tasarlanmıştır.

Siyasi reformlar ulaşılmaz kaldığında **hukuki yorumun** BM **güvenilirliğini** yeniden inşa etmenin ve **uluslararası hukukun üstünlüğünü gücün üzerinde** yeniden teyit etmenin en güvenli yolu olduğu inancıyla sunulmaktadır.

Uluslararası Adalet Divanı'ndan 27(3). Madde Uyarınca Veto'nun Hukuki Sınırları Hakkında Danışma Görüşü Talebi

Genel Kurul,

Birleşmiş Milletler'in Şart'ta tanımlanan Amaç ve İlkelerini hatırlayarak,

Şart'ın 24(1). maddesi uyarınca üyelerin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki birincil sorumluluğu Güvenlik Konseyi'ne devrettiğini ve Konsey'in bu sorumluluktan doğan görevleri yerine getirirken onların adına hareket ettiğini kabul ettiğini yeniden teyit ederek,

Tüm üyelerin Şart uyarınca üstlendikleri yükümlölükleri iyi niyetle yerine getirmesi gerektiğini 2(2). madde uyarınca tanıyarak,

Şart'ın 27(3). maddesi uyarınca anlaşmazlığın bir tarafının VI. Bölüm ve 52. maddenin 3. paragrafı kapsamındaki kararlarda oy kullanmaktan kaçınması gerektiğini not ederek,

Şart'ın 96(1). maddesi ve UAD Statüsü'nün 65. maddesini hatırlatarak, Genel Kurul'un herhangi bir hukuki sorunda danışma görüşü talep etme yetkisine sahip olduğunu,

1948 Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin ("Soykırım Sözleşmesi") soykırımı önleme ve cezalandırma konusunda *erga omnes* ve *jus cogens* yükümlölüğünü kodladığını teyit ederek,

UAD içtihadını, özellikle *Soykırım Sözleşmesi'nin Uygulanması (Bosna-Hersek - Sırbistan ve Karadağ)* (26 Şubat 2007 kararı) not ederek, soykırımı önleme yükümlülüğünün bir devletin **ciddi riski** bildiği veya normalde bilmesi gerektiği anda ortaya çıktığını hükmettiğini**,**

1969 Viyana Sözleşmesi'nin anlaşmaların yorumu ve uygulanması konusunda uluslararası teamül hukukunu yansıttığını, **iyi niyet, amaç ve hedef** ve **effet utile** ilkelerini (26 ve 31–33. maddeler) içerdiğini tanıyarak,

Veto kullanımının Şart'ın amacı ve hedefi, genel uluslararası hukuk ve zorunlu normlarla uyumlu olması gerektiğini ve hakların kötüye kullanımının hukuki sonuç doğuramayacağını fark ederek,

Veto'nun soykırım, insanlığa karşı suçlar veya uluslararası insancıl hukukun ciddi ihlallerini önleme veya durdurma önlemlerini engellemek için kullanılmasından endişe duyarak, bu durumun Konsey'in sorumluluğunu yerine getirme yeteneğini tehdit ettiğini ve örgütün güvenilirliğini zedelediğini,

Bu gibi durumlarda 27(3). madde uyarınca veto kullanımının sınırlarını ve hukuki sonuçlarını hukukta açıklığa kavuşturmaya karar vererek,**

- 1. Şart'ın 96(1). maddesi ve UAD Statüsü'nün 65. maddesi uyarınca, işbu kararın Ek A'sında yer alan hukuki sorularda Uluslararası Adalet Divanı'ndan danışma görüşü talep etmeye karar verir;**
- 2. Genel Sekreter'den işbu kararı Ek A–C ile birlikte derhal UAD'ye iletmesini ve Ek C'de belirtilen gerçek ve hukuk dosyasını Mahkeme'ye sunmasını talep eder;**
- 3. Üye devletleri, Güvenlik Konseyi'ni, Ekonomik ve Sosyal Konsey'i, İnsan Hakları Konseyi'ni, Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni (yetkisi dahilinde) ve ilgili BM organlarını, kurumlarını ve mekanizmalarını Ek A'daki sorular hakkında Mahkeme'ye yazılı beyan sunmaya davet eder ve Genel Kurul Başkanı'na Kurul adına kurumsal beyan sunma yetkisi verir;**
- 4. UAD'den, uygulanabilir olduğu ölçüde, davaya öncelik vermesini ve zorunlu norm ve soykırımı önleme yükümlülüğünün içsel aciliyetine uygun olarak yazılı beyanlar ve sözlü işlemler için zaman çizelgeleri belirlemesini talep eder;**
- 5. Güvenlik Konseyi'nden, danışma görüşü beklenirken veto uygulamasını Şart'ın 1, 2(2), 24 ve 27(3). maddeleri, Soykırım Sözleşmesi ve Viyana Sözleşmesi ışığında gözden geçirmesini talep eder;**
- 6. Bir sonraki oturumun geçici gündemine “UAD'nin 27(3). Madde Uyarınca Veto Sınırları Hakkında Danışma Görüşünün Takibi” başlıklı bir madde eklemeye ve bu konuda ilgilenmeye devam etmeye karar verir.**

Ek A — Uluslararası Adalet Divanı'na Sorular

Soru 1 — Anlaşma Yorumu ve İyi Niyet

1. Viyana Sözleşmesi'nin 31–33. maddelerinde kodlanan teamül anlaşma yorum kuralları BM Şartı'na uygulanır mı ve eğer öyleyse **iyi niyet, amaç ve hedef** ve **effet utile 27(3). maddenin 1, 2(2) ve 24. maddelerle** ilişkili yorumunu nasıl bilgilendirir?
2. Özellikle, veto **Şart uyarınca** Konsey'in uluslararası barış ve güvenliğinin korunmasındaki birincil sorumluluğunu **bozmak** ve **zorunlu normlar** tarafından gereken önlemleri engellemek etkisi olduğunda kullanılabilir mi?

Soru 2 — Anlaşmazlığın Tarafı ve Oy Kullanmaktan Kaçınma

“Anlaşmazlığın bir tarafı oy kullanmaktan kaçınmalıdır” ifadesinin 27(3). madde kapsamındaki hukuki içeriği nedir, şunlar dahil:

1. VI. Bölüm uyarınca bir Konsey üyesinin “**anlaşmazlığın tarafı**” olup olmadığını belirleme kriterleri; ve
2. Çatışan bir tarafa **önemli askeri, mali veya lojistik destek** sağlayan bir daimi üyenin “anlaşmazlığın tarafı” haline gelip **oy kullanmaktan kaçınma** yükümlülüğüne tabi olup olmadığı ve nasıl?

Soru 3 — Jus cogens ve Soykırımı Önleme Yükümlülüğü

1. **Jus cogens** normları ve **erga omnes** yükümlülükleri, özellikle Soykırım Sözleşmesi'nin I. maddesi ve teamül hukuku uyarınca **soykırımı önleme yükümlülüğü**, veto'nun hukuki kullanımını sınırlar mı?
2. Ne zaman — özellikle UAD içtihadı ışığında **ciddi risk** — Güvenlik Konseyi ve üyeleri için **harekete geçme yükümlülüğü** ortaya çıkar ki veto kullanımı **Şart'la uyumsuz** olsun?

Soru 4 — Ultra Vires Veto'nun Hukuki Sonuçları

1. Veto **kötü niyetle, jus cogens'e aykırı** veya **27(3). maddeye aykırı** kullanıldığında BM'nin kurumsal çerçevesindeki **hukuki sonuçlar** nelerdir?
2. Bu gibi durumlarda Güvenlik Konseyi veya BM veto'yu **hukukten geçersiz** kabul edebilir, önlemleri **esasen** kabul edebilir veya Konsey'in 1 ve 24. maddeler uyarınca sorumluluğunu yerine getirmek için gerekli ölçüde **etkilerini göz ardı edebilir** mi?
3. Üye devletlerin 25 ve 2(2). maddeler uyarınca **yükümlülükleri** olduğu iddia edilen **ultra vires** veto karşısında nelerdir?

Soru 5 — Genel Kurul ile İlişki (Birleşmek Barış İçin)

Şart'ın 10–14. maddeleri ve **A/RES/377(V) (Birleşmek Barış İçin)** kararı uyarınca Genel Kurul'un yetkileri için **hukuki sonuçlar** nelerdir, 3 ve 4. sorularda tanımlanan durumlarda veto kullanıldığında?

Soru 6 — Sözleşme Hukuku

1. Viyana Sözleşmesi'nin **26 (pacta sunt servanda)** ve **27** (iç hukuk gerekçe değildir) maddeleri, bir daimi üyenin veto'ya dayanmasını Şart veya Soykırım Sözleşmesi yükümlülüklerinin yerine getirilmesini **engellediğinde** nasıl etkiler?

2. **Hakların kötüye kullanımı** doktrini veya **ultra vires** eylemler hukuki sonuç doğurmaz ilkesi BM hukuki düzeninde veto'ya uygulanır mı ve hangi sonuçlarla?

Ek B — Ana Hukuki Metinler

Birleşmiş Milletler Şartı

- **Madde 1(1):** “Uluslararası barış ve güvenliği korumak... ve bu amaçla barışa yönelik tehditleri önlemek ve ortadan kaldırmak için etkili kolektif önlemler almak.”
- **Madde 2(2):** “Tüm üyeler... işbu Şart uyarınca üstlendikleri yükümlülükleri iyi niyetle yerine getirmelidir.”
- **Madde 24(1):** “Birleşmiş Milletler’in hızlı ve etkili eylemini sağlamak için üyeleri uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki birincil sorumluluğu Güvenlik Konseyi’ne devreder ve Konsey’in onların adına hareket ettiğini kabul eder.”
- **Madde 27(3):** “VI. Bölüm ve 52. maddenin 3. paragrafı kapsamındaki kararlarda anlaşmazlığın bir tarafı oy kullanmaktan kaçınmalıdır.”
- **Madde 96(1):** “Genel Kurul veya Güvenlik Konseyi herhangi bir hukuki sorunda UAD’dan danışma görüşü talep edebilir.”

Viyana Sözleşmesi (1969)

- **Madde 26 (Pacta sunt servanda):** “Yürürlükteki her anlaşma tarafları bağlar ve iyi niyetle yerine getirilmelidir.”
- **Madde 27:** “Bir taraf iç hukuk hükümlerine atıf yaparak anlaşmanın yerine getirilmemesini gerekçe gösteremez.”
- **Madde 31(1):** “Anlaşma, terimlere bağlamalarında ve anlaşmanın amacı ve hedefi ışığında verilen olağan anlamlara uygun olarak iyi niyetle yorumlanmalıdır.”
- **Madde 31(3)(c):** “Taraflar arasındaki ilişkilerde uygulanabilir ilgili uluslararası hukuk kuralları dikkate alınacaktır.”
- **Madde 32–33:** (ek yorum araçları; otantik metinlerin yorumu)

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (1948)

- **Madde I:** “Taraflar soykırımın... uluslararası hukuka göre bir suç olduğunu ve bunu önleme ve cezalandırma taahhüdünde bulunduklarını teyit ederler.”

UAD — Bosna-Hersek - Sırbistan ve Karadağ (karar, 26 Şubat 2007)

- “Bir devletin önleme yükümlülüğü ve buna karşılık gelen harekete geçme yükümlülüğü, devletin soykırım işlenme ciddi riskinin varlığını bildiği veya normalde bilmesi gerektiği anda ortaya çıkar.”

Ek C — Genel Sekreter İçin Önerilen Dosya

Mahkeme’ye yardımcı olmak için Genel Sekreter’den şunlar dahil bir dosya hazırlaması ve sunması istenir:

1. **Şart Uygulaması:** 24 ve 27. maddeler hakkında Repertory of Practice kayıtları; 27(3). madde hakkında tarihi travaux; “anlaşmazlığın tarafı” kaçınma öncelikleri.
2. **Güvenlik Konseyi Kayıtları:** Kitlesele zulümleri içeren durumlarda karar taslakları ve oylama kayıtları; 27(3). madde veya kaçınma yükümlölüklerine atıf kaydeden tam tutanaklar.
3. **Genel Kurul Belgeleri: Birleşmek Barış İçin** usulü hakkında kararlar; ilgili danışma görüşü talepleri ve takip uygulaması.
4. **UAD İçtihadı:** *Bosna - Sırbistan* (2007); Şart yorumu, jus cogens, erga omnes ve kurumsal yetkiler hakkında ilgili geçici tedbirler ve danışma görüşleri.
5. **Sözleşme Hukuku:** Viyana Sözleşmesi travaux préparatoires ve Uluslararası Hukuk Komisyonu’nun 26–33. maddeler hakkındaki yorumları; BM Sekreteryası’nın Şart’ı anlaşma olarak ele alan memorandumu.
6. **Zulümleri Önleme Derlemesi:** Genel Sekreter raporları; İnsan Hakları Konseyi ve COI bulguları; OHCHR ve OCHA durum güncellemeleri; soykırım ve kitlesele zulümleri önlemede özen yükümlölüğü uygulaması.
7. **Akademik ve Kurumsal Analiz:** Hakların kötüye kullanımı, ultra vires eylemler ve uluslararası kurumlarda zorunlu normlara aykırı eylemlerin hukuki geçerliliği hakkında tanınmış uluslararası hukuk otoritelerinden materyaller.

Açıklayıcı Not (işlem dışı)

- **Amaç:** Zorunlu normlar ve erga omnes yükümlölükler devreye girdiğinde veto kullanımının **hukuki sınırlarını** açıklığa kavuşturmak; **ultra vires** veto’nun **hukuki sonuçlarını** belirlemek; ve Konsey ile Kurul arasındaki etkileşimi (Birleşmek Barış İçin dahil) tanımlamak.
- **Tasarım:** Ek A’daki sorular Mahkeme’yi davet eder:
 - **VCLT 31–33. maddeleri** Şart’a uygulamak (iyi niyetle yorum; amaç ve hedef);
 - **27(3). madde** uyarınca “anlaşmazlığın tarafı” ve kaçınmayı tanımlamak;
 - **Jus cogens’in** (soykırımı önleme yükümlölüğü dahil) veto’yu nasıl koşullandırdığını ifade etmek;
 - **Kötü niyetle** veya **zorunlu normlara aykırı** kullanılan veto’nun **hukuki geçerliliğini** tanımlamak; ve
 - Konsey felç olduğunda **Kurul’un rolünü** açıklığa kavuşturmak